

LANDINFO RESPONS

LANDINFO RESPONS er utarbeidet av *Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon* (LANDINFO).

LANDINFO RESPONS er svar på konkrete spørsmål og henvendelser fra UNE, UDI og AID.

LANDINFO RESPONS kan inneholde utvalg, sammenstilling og vurderinger av informasjon fra en rekke kilder, samt LANDINFOs vurdering av enkelte eller flere av de refererte kildene.

REGION: MIDTØSTEN

LAND: IRAK

TEMA: Turkmenere i Kirkuk

PROBLEMSTILLING / SPØRSMÅL:

Blir turkmenere forfulgt av stedlige kurdiske myndigheter i Kirkuk?

LANDINFO RESPONS: Håken R. Nilson, landrådgiver og Nina Østby Pedersen, dokumentalist

DATO: 15.01.2008

INNHold

Innledning.....	2
Rapporteringer fra 2005	2
Rapporteringer fra 2006-2007	3
Hvem blir arrestert?.....	4
Oppsummering	5
Kildeliste	5

Innledning

Representanter for den turkmenske befolkningen i Kirkuk har i lengre tid fremlagt påstander om at turkmenere blir forfulgt av stedlige kurdiske myndigheter i byen. De har blant annet hevdet at kurdiske sikkerhetsstyrker bortfører og fengsler turkmenere uten lov og dom. Turkmenere betegner dette som politiske "kidnappinger" og ser det i sammenheng med kurdernes politiske aspirasjoner i Kirkuk. (Se blant annet Minority Rights Group 2007, s. 18.)

Landinfo har forsøkt å finne informasjon fra uavhengige kilder som sier noe om disse forholdene. I dette notatet presenteres de funnene som er gjort.

Rapporteringer fra 2005

Den 15. juni 2005 skrev Washington Post at kurdiske sikkerhetsstyrker skal ha arrestert flere hundre arabere og turkmenere i Kirkuk og overført dem til de kurdiske selvstyreområdene. Dette skal ha pågått siden 2004. Sikkerhetsstyrkene avisen refererer til går under betegnelsen *Asayish* og er knyttet til de kurdiske politiske partiene KDP og PUK. Disse styrkene skal imidlertid operere uavhengig av de kurdiske selvstyremyndighetene. En anti-terror avdeling innenfor politiet i Kirkuk, den såkalte Emergency Service Unit, skal også ha deltatt i arrestasjonene.¹ (The Washington Post, 2005.)

Ifølge Washington Post har de arresterte blitt overført til byene Erbil og Sulaymaniyah hvor de har blitt fengslet uten lov og dom. Fengslene drives av *Asayish*.² Overføringene av arrestanter til selvstyreområdene skjer uten bemyndigelse fra lokale domstoler og er i strid med irakisk lov.

Washington Post-artikkelen viser videre til at amerikanske styrker i mange tilfeller har hatt kjennskap til både arrestasjonene og overføringene til selvstyreområdene. De skal imidlertid ha anmodet kurdiske myndigheter om å avslutte praksisen. Avisen bygger blant annet sine påstander på et lekket hemmeligstemplet notat fra State Department. Notatet er skrevet av den amerikanske ambassadens regionale koordinator i Nord-Irak og skal ha blitt sendt til Det hvite hus, Pentagon og Den amerikanske ambassaden i Bagdad. I notatet fremkommer det at denne typen utenomrettslige fengslinger er en del av en omfattende og systematisk kampanje fra kurdiske myndigheters side i et forsøk på å utvide sin kontroll i Kirkuk.

¹ Avdelingen består av kurdere, arabere og turkmenere, men er under ledelse av den PUK-lojale og tidligere militstilknyttede obersten Khattab Abdullah Arif.

² Forholdene i disse fengslene skal være svært kritikkverdige; cellene er overfylte og fangene blir torturert. Disse påstandene har siden blitt støttet av Human Rights Watch (HRW). I juli 2007 publiserte HRW en rapport om de kurdiske sikkerhetsstyrkene (*Asayish*) i Nord-Irak. Rapporten fokuserer på utenomrettslige fengslinger og bruk av tortur i en rekke fengsler drevet av *Asayish* i selvstyreområdene. (HRW 2007, se blant annet sidene 41-48.)

Av notatet går det videre fram at turkmenene mener amerikanerne ser igjennom fingrene på denne praksisen. Araberne derimot holder koalisjonsstyrkene direkte ansvarlige for overgrepene. Amerikanske styrker skal i mange tilfeller ha vært tilstede under arrestasjonene, og av avisartikkelen fremgår det at de har loggført 180 slike saker.³

I tillegg til det lekkede notatet, bygger Washington Post-artikkelen på uttalelser fra amerikanske og irakiske tjenestemenn samt familiemedlemmer til savnede personer.

Rapporteringer fra 2006-2007

Via andre kanaler bekrefter US State Department at denne typen overgrep mot minoriteter forekommer i Nord-Irak. I deres årlige menneskerettighetsrapport fra 2007 (som belyser forhold i 2006) heter det at kurdiske myndigheter arresterer turkmenere, arabere, kristne og shabak'er i disse områdene og tar dem med til hemmelige forvaringssteder. (US State Department 2007.)

I januar 2007 rapporterte også UNAMI om blant annet disse forholdene. Ifølge FN-organet er minoritetsgrupper som turkmenere og arabere i Kirkuk utsatt for trusler og vilkårlige fengslinger. I rapporten heter det at turkmenere ofte blir arrestert og brakt til fengsler drevet av kurdiske etterretnings- og sikkerhetsstyrker i selvstyreområdene. (UNAMI 2007, s. 3-4.)⁴

På bakgrunn av uavhengige rapporteringer fra ovennevnte kilder, kan det synes overveiende sannsynlig at turkmenere har blitt utsatt for denne typen overgrep i Kirkuk. Det er imidlertid høyst uklart hvor omfattende og systematiske disse overgrepene er. I motsetning til Washington Post, sier verken UNAMI eller State Department noe om dette. Landinfo har heller ingen nyere informasjon (etter februar 2007) som bekrefter at utenomrettslige overføringer av arrestanter til selvstyreområdene fortsatt foregår.

³ Human Rights Watch (HRW) har siden sett nærmere på påstandene om amerikansk innblanding i disse arrestasjonene. I samtaler med HRW våren 2006 uttalte lederen for KDPs Asayish at de holder arrestanter fra Mosul-området i forvaring på oppdrag fra MNF. Lederen for PUKs Asayish var ikke like spesifikk, men opplyste at amerikanske styrker av og til overførte arrestanter fra blant annet Kirkuk til dem. Påstandene fra KDP ble bekreftet av fengslede personer også; tolv av i alt 158 personer intervjuet av HRW påstod at de var arrestert av amerikanske og irakiske styrker, hovedsakelig i Mosul-området. HRW tok disse uttalelsene opp med Generalmajor John D. Gardner, øverstkommanderende for MNFs Detainee Operations. Gardner opplyste at han ikke hadde kjennskap til dette, men påtok seg å følge opp saken. Han understreket at kurdiske myndigheter ikke skulle holde varetektfanger på vegne av MNF. I oktober/november 2006 informerte han HRW om at det ikke var noe grunnlag for å holde de aktuelle personene i forvaring og at han hadde bedt den kurdiske justisministeren om å løslate dem. (HRW 2007, s. 35-40.)

⁴ Fenomenet er også omtalt i andre kilder. Den amerikanske tenketanken Center for Strategic and International Studies (CSIS) refererte til Washington Post-artikkelen i en rapport som ble publisert i juni 2006, altså et år etter at Washington Post først gikk ut med nyheten. (CSIS 2006, s 279-280.) Likeledes bygger den britiske NGOen Minority Rights Group International (MRG) på disse påstandene i en rapport om minoritetenes situasjon i Irak fra februar 2007. MRG presenterer for øvrig også uttalelser fra en turkmen som er medlem av Iraqi Minority Council. Han støtter opplysningene i Washington Post-artikkelen. (MRG 2007, s. 18.)

Hvem blir arrestert?

Et sentralt spørsmål er imidlertid om turkmenere har vært eller er utsatt i kraft av sin etniske identitet. Med andre ord, hvem blir arrestert og overført til selvstyreområdene?

Det er uklart om overgrepene følger av det politisk spente forholdet mellom turkmenere og kurdere i Kirkuk, eller om arrestasjonene bunner i mistanke om opprørsaktivitet. Dette synes høyst uklart og har vist seg vanskelig å få sikre opplysninger om. Landinfo har kun generell informasjon om denne gruppen som består av både arabere og turkmenere.

Ifølge Washington Post skal kurdiske sikkerhetsstyrker i starten primært ha hatt søkelys på tidligere Baath-partimedlemmer og personer mistenkt for opprørsvirksomhet. I tillegg nevner avisen både bilselgere, forretningsfolk, arabiske soldater og én tidligere jagerpilot (nå ansatt som oberst i Innenriksministeriet) blant de arresterte. Avhøret av den tidligere jagerpiloten skal delvis ha vært konsentrert rundt hans påståtte deltakelse i et kjemisk angrep på den kurdiske byen Halabja i mars 1988. (Washington Post, 2005.)

New York Times har også rapportert om de utenomrettslige overføringene av arrestanter til selvstyreområdene. I en artikkel som i stor grad er basert på Washington Post-artikkelen, og som utkom dagen etter (16. juni 2005), gjengir avisen uttalelser fra en representant for International Crisis Group (ICG). Lederen for ICGs Midtøsten-kontor, Joost R. Hiltermann, sier til avisen at det er vanskelig å vite hva som egentlig foregår i Kirkuk. Videre presiserer han:

The Kurds are very well organized and have security forces of their own. They arrest people, detain them and interrogate them. Some may have been involved in attacks. But perception among minorities is that the Kurds are taking people off the streets to intimidate other Arabs and extend control. (New York Times, 2005.)

Hiltermann bekrefter med andre ord at utenomrettslige arrestasjoner og fengslinger forekommer. Han understreker imidlertid at noen av de arresterte kan ha vært involvert i angrep.

Ifølge HRW (2007) skal Asayish primært ha fokus på sikkerhetsrelaterte forbrytelser. I perioden april-oktober 2006 intervjuet HRW 158 fengslede personer ved ti forskjellige forvaringssteder i selvstyreområdene. Majoriteten av disse personene var mistenkt for terror- og opprørsvirksomhet. Blant de intervjuede var det også personer mistenkt for å være medlemmer av, eller ha forbindelser til, opposisjonelle væpnede grupper som opererer i området. En liten del var også mistenkt for alvorlige kriminelle forbrytelser som mord og narkotikaforbrytelser. (HRW 2007, s. 9.)

De aller fleste som holdes i forvaring av Asayish kommer fra Kurdistan-regionen. HRW bekrefter imidlertid at også personer fra Kirkuk og andre deler av Randsonen blir brakt til selvstyreområdet og fengslet der. En liten gruppe av de intervjuede var fra Kirkuk og Mosul. De fleste av disse var imidlertid arabere (ibid.), turkmenere blir ikke nevnt.⁵

Oppsummering

Etter Landinfos vurdering er det grunn til å tro at turkmenere i Kirkuk har vært utsatt for menneskerettighetsovergrep i form av utenomrettslige fengslinger. Dette har blitt rapportert av både Washington Post (2005), US State Department (2007) og UNAMI (2007).

Det er imidlertid vanskeligere å si noe entydig om bakgrunnen for disse arrestasjonene. I de kildene som har vært undersøkt, samt i samtaler Landinfo ved ulike anledninger har hatt med relevante kilder, har det ikke vært mulig å finne sterke indikasjoner på at turkmenere blir forfulgt av kurdiske myndigheter primært fordi de er turkmenere.

Kildeliste

HUMAN RIGHTS WATCH, 2007. *Caught in the Whirlwind. Torture and Denial of Due Process by the Kurdistan Security Forces*. New York: Human Rights Watch, juli. Tilgjengelig fra <http://hrw.org/reports/2007/kurdistan0707/kurdistan0707web.pdf> [lastet ned 12.12.2007]

MINORITY RIGHTS GROUP INTERNATIONAL (MRG), 2007. *Assimilation, Exodus, Eradication: Iraq's minority communities since 2003*. London: Minority Rights Group International, 17. februar. Tilgjengelig fra <http://www.minorityrights.org/?lid=2805> [lastet ned 12.12.2007]

NEW YORK TIMES, 2005. Kurds Are Illegally Jailing Arabs and Others, U.S. Says. *The New York Times*, 16. juni. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2005/06/16/politics/16kirkuk.html?_r=1&adxnnl=1&adxnnlx=1197493669-Kms512sDxVSHQ3jwT/uNxA&oref=slogin [lastet ned 17.12.2007]

WASHINGTON POST, 2005. Kurdish Officials Sanction Abductions in Kirkuk. *The Washington Post*, 15. juni. Tilgjengelig fra http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/06/14/AR2005061401828_pf.html [lastet ned 12.12.2007]

⁵ HRW skal også ha intervjuet turkmenere, men de var fra Kurdistan-regionen. Det går ikke fram av rapporten hva de var mistenkt for.

UNAMI, 2007. *Human Rights Report 1 November – 31 December 2006*. United Assistance Mission for Iraq (UNAMI), januar. Tilgjengelig fra <http://www.uniraq.org/FileLib/misc/HR%20Report%20Nov%20Dec%202006%20EN.pdf> [lastet ned 12.12.2007]

US STATE DEPARTMENT, 2007. *Country Reports on Human Rights Practices – Iraq 2006*. Washington: US State Department, Bureau of Democracy Human Rights and Labor, 6. mars. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78853.htm> [lastet ned 12.12.2007]